

Die Eekhorning

Nuusbrief vir die Vriende van die Argief

THE ARCHIVES, THE RESEARCHER AND THE EDUCATOR

The Archives, the Researcher and the Educator was vanjaar se tema vir die Argiefkonferensie wat op 20 Junie by die Andrew Murray Sentrum vir Spiritualiteit op Wellington gehou is.

Die openingsrede is gelewer deur prof Johan Fourie, ekonomiese historikus van die Universiteit Stellenbosch met 'n voordrag getiteld **Using numbers to tell stories: Quantitative history, archives, and uncharted people**. Hy beklemtoon dat die kwantitatiewe geskiedenis 'n alternatief is vir die tradisionele teks wat mens in verslae kry. Gedurende die 21ste eeu het ekonome weereens besef watter skatte daar in die geskiedenis se syfers lê. Hy

lig dit dan toe met voorbeelde van die welvaart van boere en hoe dit van distrik tot distrik verskil het, maar soms ook binne dieselfde distrik. Hierdie werk kan egter nie gedoen word as die ou bronne nie digitaal gemaak en getranskribeer is nie. Helena Liebenberg het hierna aan die beurt gekom met haar praatjie oor **The dissemination of various archival collections**, waarin sy vertel het hoe hulle te werk gaan om die argivale bronne beskikbaar te maak vir die navorser deur dit te digiteer en te transkribeer. In haar referaat **The Cape Diaconate Account Books (1665 – 1795): Exploring the history of an archival collection**, kon Esté

Kotze dan ook meer vertel hoe hierdie navorsing prakties ten uitvoer gebring word. In haar navorsing gebruik sy die finansiële rekords van die Groote Kerk, Kaapstad om meer uit te vind oor armsorg aan die Kaap in die 17e en 18e eeu. Sy vra selfs die vraag of die NG Kerk dalk die eerste bank in die Kaap was? **Vervolg op p9**

Lees binne

Argiefkonferensie	1
Studentekonferensie	2
Time Travel	4
Nuusbrokkies	5
Bearded men singing Psalms	7
Besoek aan Amazwi	7
Never just food	8
Studente-assistente	10

Die Eekhorning

- Stellenbosch is bekend vir sy eekhorings.
- Hulle versamel, stoor en versprei kos.
- Net so is die Argief: Ons versamel argivalia, ons stoor dit onder ideale omstandighede, ons soek voortdurend na iets nuuts en herontdek die oue, maar ons deel ook graag met ander.
- Vandaar die naam van ons Nuusbrief.

STUDENTEKONFERENSIE

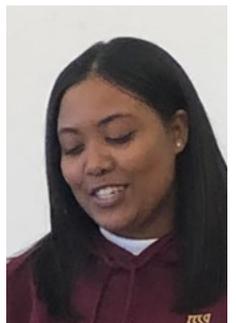
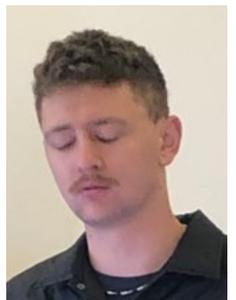

Die vierdejaar MDiv studente aan die Fakulteit Teologie by Stellenbosch Universiteit het weer vanjaar 'n module in Historiografie by dr Lisel Joubert deurloop. Soos die gebruik is behels die module 'n redelike sterk komponent argivale werk. Die studente kom oor sewe weke op 'n gereelde basis die Argief besoek om navorsing uit primêre argivale bronne hul werkstuk te doen.

Vanjaar was daar besluit om te fokus op drie persone, nl Eerw Attie Brink, sendeling in die Tiv; Akiga Sai, 'n stamhoof in die Tiv; en die sendelingsdokter, dr Susan Kok.

Studente moes elkeen een van die persone kies en dan 'n biografie met 'n spesifieke invalshoek oor hom/haar skryf. As deel van die evaluering is daar toe op 15 Mei 'n studentekonferensie gehou en die studente kon toe hul navorsing aan hul klasmaats en ander uitgenooide voordra.

The programme for the morning was as follows:

Session 1: Tiv History and the mission work of Attie Brink

Christian Heath — The work of the DRC in Tivland

Leané Gouws — 'n Kort Oorsig oor AJ Brink

JG De Bruin — History of Sudan as documented by Attie Brink

Mignon Moll — The journey of a devoted servant of God: Attie Brink

Layton Kok — Attie Brink

Beauton Beukes — Attie Brink

Session 2: Akiga Sai: Evangelist, anthropologist and translator

Aldi Serfontein — Die lewe en werke van Akiga Sai.

Christiaan De Klerk — Life & works of Akiga Sai during his missionary years

Marlon Pedro — Who was Akiga Sai? Based on social-history & Tiv transformation

Frans Ravell — African ecclesiological context before & after Akiga Sai - his impact on theology

Rutendo Gora — Akiga Sai's 'constructed' perspective

Tian Brand — Akiga Sai's role in Bible Translation

Session 3: Susan Kok and medical mission work

Jörgen Prozesky-Barnard — Die lewe en werk van Susan Kok deur haar briewe

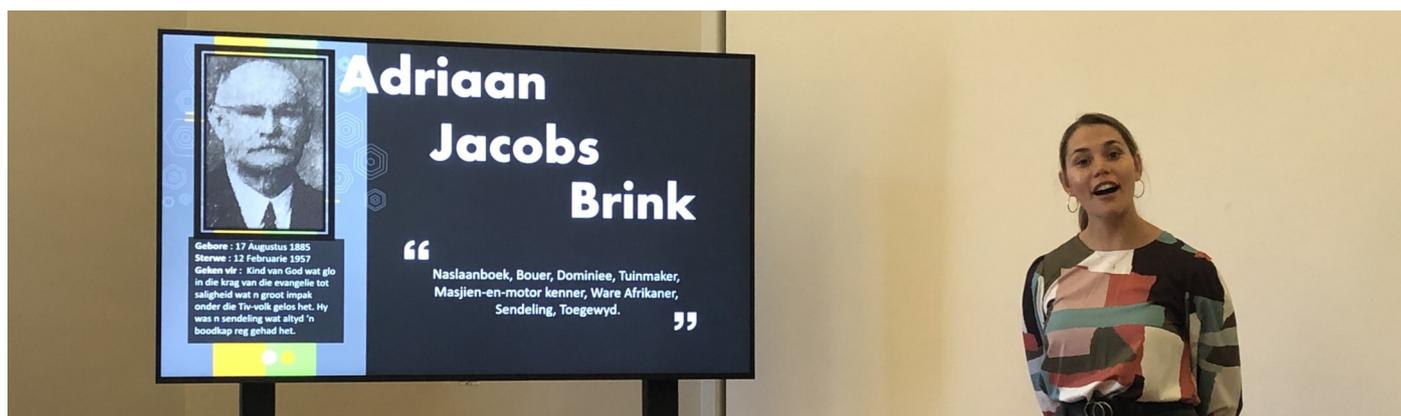
Amy-Joy Sitzer — Die lewe en werk van Susan Kok

Chaldin Bezuidenhout — God's will vs. Man's will: How Susanna followed God's calling in a systemized church

Nicolette Bester — 'n Refleksie op Susan Kok se lewe

Lindiwe Baartman — The impact Susanne Kok's medical training had on her missionary work.

Elizabeth Rossouw — The education and work of Susan Kok.

TIME TRAVEL

Soos verlede jaar het die studente ook weer 'n Time Travel onderneem na Wellington waar hulle hulself kon inleef in die wêreld van die sendelinge in die laat 1800's. Hulle het weer aangetrek volgens die kleredrag van daardie tyd en moes die dag probeer leef soos wat die sendelinge dalk sou leef. Hulle moes koffie brand en maal, botter karring en hul eie kos, waaronder roosterkoeke, maak. Dit was soos voorheen 'n groot prettag.

MINDEX OPEDAG

Op 14 Junie het Mindex hul Opedag by die Kerkargief aangebied. Mindex is die lisensiehouer van InMagic/DBText Sagteware en dit is die stelsel waarop die Argief se databasis en katalogus bedryf word. Ons het meer geleer oor die nuutste ontwikkelinge en tendense in die bedryf.

ARGIEF OPEDAG

Op Woensdag, 1 Februarie, het die Kerkargief hul Opedag gehad. Verteenwoordigers van verskeie akademiese departemente by die Universiteit van Stellenbosch, die US Argief, US Biblioteekdiens, Nuseum, die Wes-Kaapse Argiefdiens, die Argief van die Universiteit Kaapstad en ander het kom luister na 'n aanbieding oor die werksaamhede van die Kerkargief en meer geleer oor al die wonderlike versamelings waaruit hulle ook kan navorsing doen.

BESOEK AAN MALAWI

Die Bestuurder van die Kerkargief, Andrew Kok, het in Maart die geleentheid gehad om 'n studietoer saam met Getuienis Aksie na Malawi te onderneem. Daar is besoek gebring aan vyf ou sendingstasies, onder andere Mvera (en Kasu); Livulezi, Mlanda, Nkhoma en Malingunde. Kyk gerus na 'n kort video-verslag van die toer by <https://www.youtube.com/watch?v=1lgaLFyfGnA>

BUFFELSPOORT

Op 12 en 13 Junie het Collette de Wet die Ring van Krokodilrivier besoek vir hul Skriba-opleiding. Die gasheer vir die twee dae was Magaliesberg Gesinskerk en dit is aangebied by ATKV Buffelspoort. Die eerste dag is werkswinkel aangebied oor die hantering van argivalia en die tweede dag is deur ds Jan Venter van WinKerk hanteer. Die Argief sien uit na nog vele sulke opleidingsessies.

Collette het ook in Julie 'n intydse skribakursus vir die NG Gemeente Lusaka aangebied.

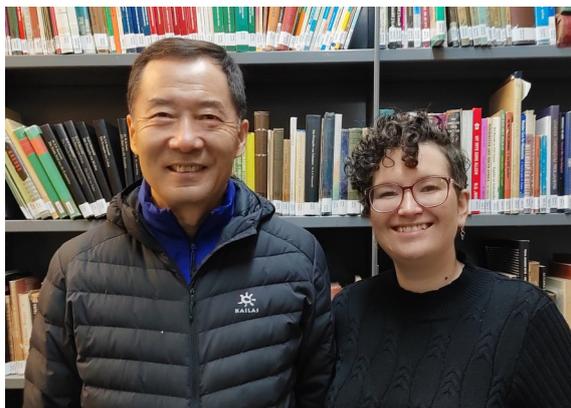

SINODE-SITTING

Tydens die onlangse Sinodesitting van Wes-Kaapland het die Diensgroep: Toerusting en Navorsing die geleentheid gehad om 'n uitstalling van hul publikasies te hou. Die Kerkargief kon ook by die geleentheid hul diens bekendstel en het ook in die sitting 'n geleentheid gehad om oor hul werksaamhede te praat.

VISITOR FROM CHINA

Bao Maohong is an environmental historian of the global south at Peking University. Due to setting up the environmental Baseline of South Africa, he went to the Church Archives searching for information of environmental change in South Africa that was written by Missionaries. He expressed his sincere thanks to Esté Kotze for her kind guidance and introduction.

BEARDED MEN SINGING PSALMS

Die NGK Argief-personeel lewer 'n referaat by die Historical Association of South Africa se konferensie te Grahamstad / Makhanda

Ons navorsingskoördineerder, Lizelle Smit, en die NG Kerkargief se postdoktorale genoot, Esté Kotzé, tesame met die argief se studenteassistent, Benjamin Crous, het onlangs na Grahamstad gereis (26-30 Junie) om die Historical Association of South Africa se konferensie by te woon. Esté en Lizelle het 'n gesamentlike referaat gelewer oor die werk wat drie onderskeie NG Kerk kapelane tydens die Anglo-Boereoorlog verrig het. Die titel van die praatjie was **"Bearded men singing psalms": The role and work of three DRC Chaplains in the South African War (1899-1902).**" Benjamin Crous het ook 'n referaat gelewer, getiteld **"Entirely free and at liberty to engage their services as they may think fit?" - The end of apprenticeships and Liberated African mobility in the Cape colony c. 1822-1834."**

BESOEK AAN AMAZWI LITERÊRE MUSEUM

Besoek aan Amazwi literêre museum en die Cory Biblioteek van Rhodes Universiteit

Tydens hulle besoek aan Grahamstad het Lizelle en Esté die voorreg gehad om die Amazwi South African Museum of Literature (voorheen die National English Literary Museum) te besoek. Die museum het in 2016 'n spoggerige nuwe gebou gekry wat spesifiek ontwerp is om argiewe te huisves.

Ons personeellede is vriendelik ontvang deur Marike Beyers en Lynne Grant wat hulle met oorleg en insig deur die gebou geneem het. Ons meld graag dat dit 'n insiggewende, leersame en verrykende ervaring vir ons personeel was. Die personeellede het ook die Cory Biblioteek van Rhodes Universiteit besoek onder begeleiding van die bestuurder, Wynand van der Walt. Hulle vertel dat hulle stomgeslaan was oor die wonderlike materiaal wat geberg word in die biblioteek. Ons personeel het teruggekeer vol lof vir ons sustersargiewe, met vars idees en nuwe drif om hul werk aan te pak.

NEVER JUST FOOD

Amy Rommelspacher presented at the *Never Just Food Symposium* held at STIAS 18–19 May 2023. The symposium was a wonderful time of sharing interdisciplinary perspectives of food in South Africa. The abstract for Amy's paper reads as follows:

Southern African foodways remain underexplored. The writings of two Dutch Reformed missionaries from the Cape who moved into different parts of Southern Africa in the 1880s and 1890s to share the gospel provide an opportunity to remedy this. On their journeys and as they settled in new areas, missionaries encountered indigenous food cultures. They took staples from home along on the journey to the mission field and introduced foods and crops to those living in the region of the mission stations they established. This article uses their travel books and letters to investigate the foodways of

the time – both of the sending communities of the missionaries (from the Cape, with Dutch and English heritage) and the communities they moved into in the areas known as Zimbabwe, Mozambique and Malawi today. One conclusion is that while the missionaries showed a fascination for the foods of the people they met in the mission field, they took great pains to keep their diet the same as it was when they lived in the Cape.

Vanaf p1

Marieta Buys & Pakama Ncume se aanbieding oor **Special Library Collections as a form of archival material: gems of the library**, het ons weer daaraan herinner dat dit nie net argiewe is wat spesiale argivale werke huisves nie, maar dat die spesiale biblioteke ook 'n belangrike bydrae daartoe maak. Danie Stander kon dan vertel hoe navorsing gedoen word in argivale bronne met sy aanbieding **Tracing the lives and works of drama translatresses in South African archives**.

Dr Oluwayemi Odularu van Walter Sisulu University het in haar aanbieding met die titel **Perceptions on the Utilisation of Archives in Enhancing Research in Higher Educational Institutions**, 'n goeie raamwerk daar gestel oor hoe daar samewerking kan wees tussen navorsers en argiewe en hoe tekortkominge oorbrug kan word.

Dr Johan van der Merwe van die Universiteit van Pretoria sê in sy aanbieding **Back to the future: The importance of oral sources supported by archives in outcome based tertiary education**, die argief is soos 'n swaai. Jy begin die swaai deur jouself eers agteruit te skop en slegs dan kan jy vorentoe gaan. As jy dus kennis neem van die storie van gister en eergister kry jy dan uiteintlik die insig om die momentum te kry vir die vorentoe swaai en sodoende die toekoms in te gaan. Hy vertel dan meer oor die ervaring van die Teologiese studente aan UP se argiefbesoek en die waarde wat dit vir hul ingehou het. Dr Lisel Joubert van die Fakulteit Teologie aan Stellenbosch Universiteit vertel in haar praatjie **Exploring the Archives as educational and formative space** hoe die MDiv IV-student in hul Historiografie-module blootgestel is aan primêre argivale bronne tydens hulle weeklikse argiefbesoeke oor sewe weke. Sy vertel dan ook meer oor die terug-voer wat van studente ontvang is en wat die waarde van hierdie besoeke vir hulle gehad het.

Die laaste aanbieding van die konferensie was 'n paneelbespreking onder leiding van dr Kate Ekema. Haar paneel het uit drie nagraadse geskiedenisstudente bestaan, nl Karl Bergemann, Calumet Links en Paul van der Linde. Die tema was **The ins and outs and ups and downs of archival research** en hulle het hul ervarings oor argivale navorsing met die gehoor gedeel.

Die konferensie is die aand afgesluit met 'n heerlike dinee waar afgevaardigdes kon saamkuier.

NG Kerk in SA Argief

Posbus 34
Stellenbosch
7599

Noordwal-Wes 1
Stellenbosch

Telefoon: 021 882 9923
E-pos: argief@kaapkerk.co.za
Web: <https://www.kerkargief.co.za>

ONTMOET ONS STUDENTE-ASSISTENTE

Benjamin Crous is 'n tweedejaar Meestersgraad-student by die Departement Geskiedenis van die Universiteit van Stellenbosch. Sy navorsingsbelangstellings sluit in erfenisstudies, slaverny en kolonialisme in die vroeë Kaapkolonie. Sy verhandeling fokus hoofsaaklik op die lewe van die populasie van 'prys slawe' wat na die verbanning van slaverny in 1807 deur skepe van Brittanje 'bevry' is en na die Kaap gebring is waar hulle vir

van die Kaapse bevolking as vakleerlinge vir periodes van veertien jaar gewerk het. Deur hulle lewens te volg kyk sy studie na hoe hulle deur die inwoners waargeneem was, vir hulle familie- en gemeenskaplike bande baklei het en watter geleenthede vir hulle beskikbaar was nadat hulle vrygestel is.

Ruan Schultz is 'n tweedejaar MA student in die Departement van Antieke Studies by die Universiteit Stellenbosch. Sy hoof belangstellingsveld is Israeliese argeologie, en sy verhandeling fokus op die studie en digitale bewaring van die antieke voorwerpe in die Iziko en Wellington museums.

George Botha skryf "Alhoewel ek in Krugersdorp gebore is, het ek die wonderlike voorreg om die pragtige kusdorpie Hermanus my tuiste te noem. Ek is 'n tweedejaar Teologie-student wat beoog om eendag 'n voltydse predikant in die kerk te word. Ek het 'n diepe liefde vir literatuur, musiek, antieke tale en geskiedenis."